

Vräkning hotar Power Town

När demokrati infördes i Sydafrika för 10 år sedan var förväntningarna höga på att orättvisorna från apartheid skulle få ett snabbt slut.

Omfördelning av jordbruksmark var en central fråga, eftersom 87 procent av marken ägdes av en liten majoritet vita. Men regeringens program för landreform har gått långsamt. Enligt planerna ska 30 procent av jordbruksmarken ägas av tidigare diskriminerade grupper innan 2015, men hittills har bara tre procent omfördelats. Budgeten för landreform utgör mindre än en halv procent av den årliga statsbudgeten, samtidigt som regeringens beslut att köpa tillbaka jordbruksmark till marknadsvärdet pressat upp priserna kraftigt. Missnöjet växer bland grupper av jordlösa, som är kritiska till att de som gynnades av apartheid nu också tillåts skö sig på landreformen. Runt om i landet lever människor på mark med osäkra ägandeförhållanden, hopträngda i byar med otillräcklig mark för försörjning, och i kåkstäder där de nekas åtkomst till fiskevatten och stränder de nyttjat i generationer. En del av dem möter ni i detta och kommande nummer av Södra Afrika.

Vräkning hotar Power Town

- Det känns som om apartheid fortfarande existerar här. De vill köra bort oss härifrån, säger Rose James, och pekar mot de stora lyxvillor som omger den lilla kåkstaden Power Town där hon bor.

I över 10 år har 130 familjer, som lämnat närliggande farmer, försökt hitta ett permanent boende i Little Brak River där de levit hela sina liv. Men ingen vill sälja mark till dem.

Garden Route kallas en svindlande vacker vägsträcka längs kusten mot Indiska oceanen, mellan Kapstaden och Port Elizabeth i Sydafrika. Det är landets mest populära turistmål, och vägen kantas av naturreservat, höga berg, sandstränder, stora hotellkomplex och enorma golfanläggningar.

Här och var bryts illusionen av kuststräckans rikedom av fattiga områden med egenhändigt uppresta skjul på ockuperad mark, så kallade squatter camps, som de rika gör sitt bästa för att ignorera.

Power Town, öster om Mossel Bay, är ett sådant område, som börjar bara några meter från motorvägen och är uppbyggt kring en förfallen kraftstation. Översvämningar drabbar varje år området, som ligger nära en flod och inte långt från havet. Den tunga trafiken smutsar ned luften och den gamla fabriken är en livsfarlig lekplats för områdets barn. Ändå vill invånarna i Power Town till varje pris undvika att förflyttas till ett nytt township, en svart förstad, nära Mossel Bay och längre från havet. Den gemensamma bakgrunden och anknytningen till området har knutit samman de boende i Power Town, som säger att de är en enda stor familj. Kriminaliteten är låg, i stark kontrast med stadsnära townships där människor från vitt skilda miljöer tvingas leva tätt tillsammans. Många i Power Town har lågbetalda dagsarbeten i samhället Little Brak River eller på farmer intill.

- Jag kommer att stanna här. Jag har bott här i 20 år och jag kommer att dö här, säger Henry Laws med eftertryck, och skrattar åt frågan om han kan tänka sig att flytta någon annanstans.

Han sitter nedsjunket i en soffa i ett rum han inrett tillfälligt i den gamla fabriken, medan han reparerar sitt trähus som förstördes i årets översvämningar. Han var en av de första personerna som lämnade en närliggande farm och bosatte sig i området i slutet av 80-talet.

Lantarbetare

Många avskedades från farmer som sålts eller lagts ned, men Henry gav sig av från farmen där han arbetat eftersom lönen, boendet och arbetsvillkoren var oacceptabla. Det allra viktigaste skälet var dock att barn som slutat skolan antingen tvingades ta arbete på

farmen eller flytta därifrån. Han berättar att hans egna barn inte ens fick komma och besöka honom.

- Först bodde vi i skogen här intill. Jag byggde en koja till mig och min hustru, och på dagarna tog jag jobb som målare i Little Brak River. Efter självständigheten 1994 kände jag mig fri att bygga mitt hus här, säger han.

Husen och trädgårdarna i Power Town är imponerande. Prunkande rabattanläggningar och staket med snickarglädje omger skjulen i trä och plåt. Många har bott här sedan 1994, och varje månad kommer fler familjer hit och ber om att få sätta upp ett litet hus sedan de fått nog av arbetet på farmerna. Svarta, färgade och någon enstaka vit familj som inte har råd med annat boende välkomnas i Power Town.

Men de har inga rättigheter till marken där de bor, och flera gånger har kommunen hotat att avhysa invånarna. Familjerna i Power Town har gång på gång försökt hitta lösningar för ett permanent boende i området, men varje ny idé har lett till ett bakslag. Redan 1995 lovade departementet för landfrågor att bistå med att köpa loss mark i området och hjälpa till med lågkostnadshus och infrastruktur.

Gräshoppa stoppar svarta

Men det visade sig vara svårare än man tänkt sig. När ett stycke alternativ mark identifierats har hinder alltid dykt upp. Först hittades en ovanlig gräshoppa på den kommunala mark som Power Town hoppats på, och området omvandlades till ett naturskyddsområde, trots att det delvis redan var bebyggt med lyxvillor. Långt gångna planer att köpa ett stycke jord från en vit farmare omkullkastades sedan säljaren drog sig ur. Ett annat område har deklarerats vara för farligt, och marken där Power Town är beläget nu är inte lämplig, menar kommunen, eftersom översvämningar drabbar området varje år.

- För tio år sedan röstade vi för första gången, men här i Power Town känns det som att vi fortfarande lever i skymundan. På 10 år har ingen lösning hittats för oss. Mossel Bay kommun säger att vi måste flytta till ett township nära stan, men vi flyttar ingenstans! säger Stephen Booyesen, ordförande i boendekommittén i Power Town.

Med stöd från organisationen Southern Cape Land Committee har Stephen och de andra under många år lobbat för att kommunen ska ge dem tillstånd att stanna och bygga mer permanenta hus på platsen där de bor. Frågan som de söker svar på är varför de inte kan få stanna i Little Brak River. Under hösten kom en minister från provinsregeringen på besök - bara en i raden representanter från staten som lovat att försöka hjälpa Power Town. Boendekommittén väntar fortfarande på att hans departement ska återkomma med besked.

Även om svaret kommer att dröja är Stephen hoppfull att de kommer att hitta en lösning inom en någorlunda snar framtid.

- Vi är säkra på att vi kommer att åstadkomma något för folket här. Den svarta majoriteten har haft makten i Sydafrika i 10 år nu, så varför kan vi som sydafrikaner inte få bo här?

Åsa Eriksson, East London